

ED-008

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4
The Role of School Administrators in Promote Active Learning Management
under Buriram Primary Educational Service Area Office 4

สิริรัตน์ เหลือหลาย¹, สมศักดิ์ จีวัฒนา² และศิริราณี จุฑาปะมา^{3,*}

Sirirat Luealai¹, Somsak Jeewattana² and Siranee Chutopama^{3,*}

^{1,2,3} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

^{1,2,3} Department of Educational Administration, Faculty of Education, Buriram Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: 660426021017@bru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน และขนาดของโรงเรียน 3) ศึกษาแนวทางบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำนวน 317 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการติดตามและประเมินผลการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน 3) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) แนวทางบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรติดตามและประเมินการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และพัฒนาทักษะครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก ควบคู่กับการร่วมพัฒนาหลักสูตรกับครูอย่างเป็นระบบให้สอดคล้องบริบทและ

นโยบายชาติ รวมถึงสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน และติดตามประเมินผลการสอนอย่างเป็นระบบ พร้อมให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อพัฒนาครูและยกระดับการเรียนรู้

คำสำคัญ: บทบาทของผู้บริหาร, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ABSTRACT

The purpose of this research were: (1) to study teachers' opinions regarding the roles of school administrators in promoting active learning management; (2) to compare teachers' opinions on the roles of school administrators in promoting active learning management, classified by teaching experience and school size; and (3) to study the guidelines for the roles of school administrators in promoting active learning management. The sample group consisted of 317 teachers under the Office of Buriram Primary Educational Service Area 4. The research instruments were a questionnaire and a semi-structured interview. The statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and content analysis. The research findings revealed that: (1) overall, teachers' opinions regarding the roles of school administrators in promoting active learning management were at a high level; (2) the comparison of teachers' opinions classified by teaching experience showed no significant difference overall, but a statistically significant difference at the .05 level was found in the area of monitoring and evaluating instruction, while no significant differences were found in other areas; (3) the comparison of teachers' opinions classified by school size revealed statistically significant differences at the .05 level in both overall and specific aspects; and (4) the suggested guidelines for the roles of school administrators in promoting active learning management included regularly monitoring and evaluating the use of materials, equipment, innovations, technology, and learning resources, as well as supporting media production and teacher skill development. Administrators should systematically collaborate with teachers to develop curricula aligned with the context and national policies, establish cooperative networks for resource sharing, and systematically monitor and evaluate instruction, providing constructive feedback to enhance teachers' capabilities and elevate active learning outcomes.

Keywords: Roles of school administrators, Active learning, Promote Active Learning Management

บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคน สังคม และประเทศชาติ โดยมีบทบาทในการสร้างศักยภาพให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 การศึกษามีการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นเรื่อยๆ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาด้านต่าง ๆ ของคนในชาติ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในทุกด้าน ทั้งด้านวิชาการและด้านคุณธรรม (วิระยุทธ ชาติกาญจน์, 2556)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในหมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษามาตรา 22 กล่าวไว้ว่า "การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ" กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ให้ครูผู้สอนปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้มากขึ้น ผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ตลอดเวลา เป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

การเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เป็นรูปแบบการเรียนรู้หนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ตรง เชื่อมโยงกับความรู้เดิม และมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาทักษะการคิดระดับสูง ในการเรียนรู้เชิงรุกครูต้องลดบทบาทในการสอนและการให้ข้อมูลกับผู้เรียนโดยตรง แต่เพิ่มกระบวนการและกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น และอย่างหลากหลาย พฤติกรรมการสอนของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่ง ครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนแบบเดิม ๆ โดยเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข, 2563) นอกจากนั้นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลหลักที่จะนำองค์การไปสู่ความสำเร็จได้ตามเป้าหมายเป็นอย่างดี ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเข้าใจหัวใจของการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างดี ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้ชี้แนะ บังคับบัญชา สื่อสาร และประสานงานให้บุคคลในหน่วยงานมีความเข้าใจในแผนงาน วิธีการปฏิบัติงาน ตลอดจนการแสวงหาความร่วมมือ และการปฏิบัติงานของบุคลากร

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญในสถานการณ์ด้านการศึกษา โดยจะดำเนินนโยบายปฏิรูปการศึกษาและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งส่งเสริมให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนตามความถนัด ส่งเสริมการอ่าน เพื่อสร้างอนาคต สร้างรายได้ กระจายอำนาจการศึกษาให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการเรียนรู้อย่างทั่วถึง จากรายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4, 2566) ได้กล่าวถึงปัญหาและจุดควรพัฒนา ด้านการยกระดับคุณภาพการศึกษา ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียน ระดับชาติ (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-Net) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ จากปัญหาดังกล่าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จึงได้ดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม การเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับภาคีเครือข่าย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนในสังกัดได้รับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบการเรียนรู้เชิงรุก รวมถึงพัฒนานวัตกรรม การเรียนรู้เชิงรุก ที่สนับสนุนให้โรงเรียน สามารถวิเคราะห์และเลือกใช้นวัตกรรมได้ตามความต้องการและเหมาะสมกับบริบท พร้อมทั้งเชื่อมโยง ทรัพยากร สื่อ นวัตกรรม และองค์ความรู้จากภาคีเครือข่ายไปประยุกต์ใช้ตามบริบทพื้นที่ ด้วยรูปแบบและ ระบบที่เข้าถึงสะดวกและมีคุณภาพ ตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและทิศทางการพัฒนา ประเทศ (กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บุรีรัมย์ เขต 4, 2566)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาบทบาทของ ผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยผลการวิจัยจะทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่ช่วยสะท้อนให้เห็นปัญหาและ ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ โรงเรียน อีกทั้งจะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางในการทำหน้าที่ตามบทบาทในการส่งเสริมการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกในโรงเรียน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้มีคุณภาพและเป็น กำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

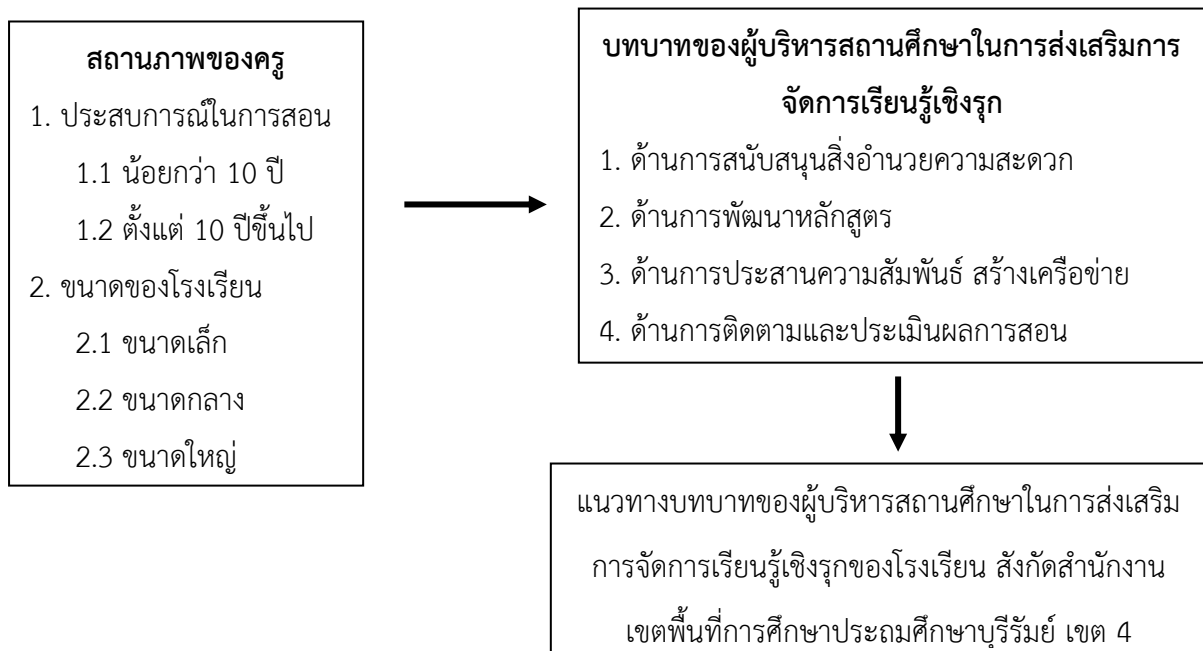
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการสอน และขนาดของโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 แตกต่างกัน
2. ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ปีการศึกษา 2567 จาก 191 โรงเรียน จำนวน 1,723 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน Krejcie and Morgan (1970, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 คน แล้วทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบไปด้วย ประสบการณ์ในการสอน และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยแบบสอบถามฉบับนี้แต่ละข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.80-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.973

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งแบบสอบถามทั้งสิ้น 317 ฉบับ ไปยังโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้วยตนเองโดยกำหนดวัน เวลาในการรับแบบสอบถามคืนภายใน 15 วัน ซึ่งเก็บรวบรวมและติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับคืน โดยขยายเวลาอีก 5 วัน ซึ่งพบว่าแบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลได้ จำนวนทั้งสิ้น 317 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แล้วแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนและร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) แปรผลและจัดอันดับนำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามประสบการณ์ในสอน โดยวิเคราะห์การทดสอบด้วยค่า t ที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent samples t -test) และจำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way Analysis of Variance) เมื่อพบความ

แตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้าน ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe method) โดยกำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญที่ .05

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษาและมีส่วนเกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีความรู้ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ไม่ต่ำกว่า 10 ปี และมีคุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท มีความรู้ ความสามารถ และผลงานด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยกำหนดประเด็นเกี่ยวกับแนวทางบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 สำหรับประเด็นและข้อคำถาม นำมาจากผลการวิเคราะห์แบบสอบถามจำนวน 4 ด้าน โดยพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2 อันดับในแต่ละด้าน มาเป็นประเด็นในการตั้งคำถาม

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ พร้อมด้วยหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ และดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้จัดบันทึก การสัมภาษณ์ และทำการบันทึกเสียง การสัมภาษณ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์เนื้อหาที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงโดยการจัดกลุ่มประเด็นเดียวกัน วิเคราะห์ตามประเด็นของข้อมูลโดยการอธิบายความ และตีความหมายของข้อมูลที่ได้นำเสนอเชิงพรรณนาความ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 สรุปผลได้ 2 ระยะ ดังนี้

1. การศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการประสานความสัมพันธ์ สร้างเครือข่าย รองลงมา คือ ด้านการติดตามและประเมินผลการสอน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน และขนาดของโรงเรียน

2.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการติดตามและประเมินผลการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การศึกษาแนวทางบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

3.1 ด้านการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยติดตามและประเมินการใช้วัสดุ อุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ผ่านการนิเทศและสังเกตชั้นเรียน พร้อมให้คำปรึกษาครูในการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสม ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี และสนับสนุนการผลิตสื่อจากทรัพยากรที่มี รวมถึงพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี

3.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษา ออกแบบและพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ โดยจัดอบรมความรู้การส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผน กำหนดเป้าหมาย และตัดสินใจ เพื่อให้หลักสูตรตอบสนองบริบทโรงเรียนและผู้เรียนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ผู้บริหารควรศึกษานโยบายชาติและถ่ายทอดสู่ครู โดยใช้หลักสูตรแกนกลางเป็นแนวทาง ปรับให้เหมาะสมกับความพร้อมของครู ชุมชน และสภาพแวดล้อม เน้นเนื้อหาทันสมัย สอดคล้องกับ

การเปลี่ยนแปลงสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี และทักษะศตวรรษที่ 21

3.3 ด้านการประสานความสัมพันธ์ สร้างเครือข่าย ผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมมือกับเครือข่าย ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นระบบ โดยมีคณะกรรมการร่วมวางแผนและประเมินผล จัดกิจกรรมพัฒนา ครูร่วมกัน ใช้เทคโนโลยีสื่อสารและแลกเปลี่ยนสื่อ สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อแบ่งปันองค์ความรู้และ นวัตกรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนแต่ละ แห่ง ผู้บริหารร่วมกำหนดทิศทาง แผนงาน และตัวชี้วัดผ่านการระดมความคิดเห็น ใช้ข้อมูลสารสนเทศวางแผน และติดตามผล เปิดโอกาสให้ทุกโรงเรียนมีส่วนร่วม

3.4 ด้านการติดตามและประเมินผลการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรวิเคราะห์ข้อมูลการ นิเทศและประเมินผลการสอนอย่างเป็นระบบ โดยมีคณะกรรมการดำเนินการทั้งรายภาคและรายปี จัดประชุม สะท้อนผลร่วมกับครู นำจุดแข็งต่อยอด และพัฒนารายบุคคลจากจุดอ่อน โดยใช้ข้อมูลหลากหลาย เช่น ผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน การสังเกตการสอน และแบบสอบถาม พร้อมส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อยกระดับการ เรียนรู้เชิงรุกอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ควรให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูอย่างสร้างสรรค์ ชื่นชมจุดแข็ง และให้ ข้อเสนอแนะชัดเจน เปิดโอกาสให้ครูสะท้อนตนเองและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในบรรยากาศแห่งความ ไว้วางใจ เพื่อพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการประสานความสัมพันธ์ สร้างเครือข่าย ด้านการติดตามและประเมินผลการสอน ด้านการสนับสนุน สิ่งอำนวยความสะดวก ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 มีแนวทางพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนในสังกัดได้รับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบการเรียนรู้เชิงรุก ตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและ ทิศทางการพัฒนาประเทศ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดได้เล็งเห็นความสำคัญของการส่งเสริมการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน ดังที่ อีระ รุญเจริญ (2557) ได้กล่าวถึงว่า การเป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหาร สถานศึกษาควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้มีการเปลี่ยนแปลง โดยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและ สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับ ทิศนา แหมมณี (2564) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องให้การสนับสนุนในด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้อย่างเพียงพอ จัดบรรยากาศภายในโรงเรียน

ให้เอื้อต่อการเรียนการสอน สนับสนุนให้ครูใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัย ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มความสามารถทั้งด้านความรู้ จิตใจ อารมณ์และทักษะต่าง ๆ ส่งเสริมครูผู้สอนให้มีการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการอบรม ประชุม ชี้แจง สัมมนา ศึกษาดูงาน ตลอดจนสนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียนของผู้สอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตยา จันมะโน (2564) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครู โดยรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐกร คำแก้ว (2564) ได้ศึกษาบทบาทในการส่งเสริมการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน และขนาดของโรงเรียน อภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการติดตามและประเมินผลการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า อาจต้องการการติดตามและประเมินผลที่ถี่ถ้วนกว่า เพื่อพัฒนาทักษะการสอนของตนเอง ในขณะที่ครูที่มีประสบการณ์มากกว่า อาจมองว่าตนเองมีความเชี่ยวชาญแล้ว จึงต้องการการติดตามและประเมินผลที่แตกต่างออกไป สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ได้กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญหนึ่งซึ่งส่งเสริมให้ครูของโรงเรียนสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การได้รับการสนับสนุนจากคณะผู้บริหารโรงเรียน ที่วางนโยบายการบริหารมุ่งเน้นการให้อิสระทางความคิดแก่ครู จึงทำให้ครูกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและแสดงศักยภาพของตนเองสู่การจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ ผู้บริหารมีความยืดหยุ่นในการปรับโครงสร้างการทำงานที่เหมาะสมกับบริบทของครูในโรงเรียน โดยบทบาทที่สำคัญของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ บทบาทในการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้บริหารทำหน้าที่ในการเป็นผู้ให้การชี้แนะ นิเทศติดตาม ให้กำลังใจและข้อเสนอแนะ เพื่อให้ครูมีความรู้และมีความมั่นใจในการนำหลักสูตรไปใช้เป็นฐานในการออกแบบการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อำตัน สาอู (2565) ได้ศึกษาการส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบริบทขนาดของโรงเรียนและความพร้อมในด้านงบประมาณ บุคลากร หลักสูตร เครือข่าย และระบบการติดตามและประเมินผลการสอน กล่าวคือ โรงเรียนขนาดใหญ่อาจมีความพร้อมในด้านทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มากกว่า ส่งผลให้ครูมีความพึงพอใจต่อการสนับสนุนของผู้บริหารมากกว่า ในขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางอาจมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบุคลากร ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรและการประสานความสัมพันธ์กับเครือข่ายภายนอก นอกจากนี้ รูปแบบการติดตามและประเมินผลการสอนก็อาจแตกต่างกันไปตามขนาดของโรงเรียน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีกระบวนการที่เป็นระบบมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยาภรณ์ พูลชัย (2565) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบัน โดยภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อำตัน สาอุ (2565) ได้ศึกษาการส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสุคริพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาหลักสูตร ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทร่วมกับครูในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน และจัดอบรมส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก รวมถึงปรับใช้หลักสูตรแกนกลางให้เหมาะกับบริบทโรงเรียน เน้นเนื้อหาทันสมัยและสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกปัจจุบัน

2. ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดสรรงบประมาณและสนับสนุนทรัพยากรเพิ่มเติมแก่โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง เพื่อให้สามารถ

ดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าเทียมกับโรงเรียนขนาดใหญ่ นอกจากนี้ ควรพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน พร้อมทั้งจัดอบรมผู้บริหารและครูให้เข้าใจแนวทางการเรียนรู้เชิงรุกอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสภาพและแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษา
3. ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการจัดการ

เรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา. (2566). *แผนการขับเคลื่อนโครงการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ Active Learning ร่วมกับภาคีเครือข่าย*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4.
- ณัฐกร คำแก้ว. (2564). บทบาทในการส่งเสริมการจัดการกระบวนการการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. *วารสารวิชาการ และวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 11(3), 215-227.
- ทิตนา แคมมณี. (2564). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 23). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2557). *การบริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา*. ธนาเพรส.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ปิยาภรณ์ พูลชัย. (2565). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].
<https://etheses.rbru.ac.th/pdf-uploads/allfile-456-file01-2023-03-17-10-51-02.pdf>
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2563). *การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีระยุทธ ขาตะกาญจน์. (2556). *เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. (2566). *รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้.

http://academic.obec.go.th/images/document/1603180137_d_1.pdf.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก: ถอดบทเรียนจากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. กระทรวงศึกษาธิการ.

อาทิตยา จันมะโน. (2564). การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา].

<https://updc.up.ac.th/server/api/core/bitstreams/1dc151ee-9af6-45df-8258-68f458b9b00a/content>

อำตัน สาอุ. (2565). การส่งเสริมการเรียนรู้การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสุนทรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 2 [การค้นคว้าอิสระปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. <https://wb.yru.ac.th/bitstream/yr/6652/1/อำตัน%20สาอุ.pdf>